

Diadora, Glasilo Arheološkega muzeja u Zadru, sv. 2. 1960—1961, Zadar 1962, 337 str.

Druga številka novega strokovnega časopisa »Diadora« je glede na vsebino veliko bolj pestra kakor je bila prva. Strokovno in tehnično je pa na isti višini. Tudi tokrat obsega Diadora le arheološke razprave in članke ter zgodovinske probleme starejše zgodovinske dobe.

»Tragovi kultnog sahranjivanja u neolitu Jadranske oblasti« je naslov članka, ki ga je napisal A. Benac. Avtor se tukaj spušča v nemogoč poskus dokazovanja nekakšnega kulta lobanje v neolitskem času na naši Jadranski obali, glede na to da je baje takšen kult bil znan že v mlajšem paleolitu in da je danes znan tudi pri nekaterih primitivnih narodih. Dalje bi avtor želel na temelju domneve, ki jo je postavila za moldavsko-ukrajinski neolit Hortenzija Dumitrescu raztolmačiti pokop otrok v naselbinah dalmatinskega neolita kot žrtvovanje otrok za povečanje plodnosti zemljišča. Tudi ta domneva je zgrajena bolj na fantaziji, ne upoštevajoč pri tem druge momente.

Naslednji članek »Neka pitanja oko neolita u Dalmaciji«, ki ga je napisal J. Korošec, kaže na vrsto raznih doslej še nerazjasnenih problemov v dalmatinskem neolitu, ki jih bo sčasoma nujno potrebno razjasniti. Z drugimi besedami, avtor stoji na gledišču, da so dosedanja raziskovanja komaj začetna ter da na temelju njih ni mogoče danes že podajati neke sintetične splošne slike.

Tudi Šime Batović obravnava neolitsko obdobje v članku »Neolitsko naližište u Smilčiću«. V članku objavlja avtor gradivo starejšega ter mlajšega neolita, zbranega na površini zemljišča pred začetkom sistematičnih raziskovanj. Rezultati, do katerih je prišel, so v grobem popolnoma isti, kakršni so bili že doslej objavljeni za druga podobna najdišča. Samo gradivo pa, čeprav pripada slučajnim najdbam, je izredno zanimivo ter tako oblikovno kakor ornamentalno izredno bogato.

Milutin Garašanin v članku »Arheološki prilozi problemu velike egejske seobe« skuša ovreči domneve in hipoteze, ki jih je dala A. Mozsolics, ko vidi v vrsti depotov ter uničevanju naselbin na koncu III. bronaste dobe spremembo tako v etničnem pogledu na Madžarskem kakor vidi v tem tudi prvi val egejske selitve. Garašanin se pa pri svojih izvajanjih sklicuje na jugoslovansko gradivo, katerega pa tolmači zopet s svojega osebnega gledišča, ki ni vedno dovolj točno in zadostno dokumentirano.

Poskus podati sliko delovnega orodja pri Ilirih je v članku A. Stipčevića. Avtor se naslanja v glavnem le na literaturo ter mnenja v raznih objavah. Orodje deli po svojem namenu ter skuša poleg klasifikacije zaiti tudi v vprašanje izvora in razvoja posameznih tipov, kar se mu pa ni vedno posrečilo.

Nadvse zanimiva je študija Mate Suića »Municipium Varvariae«. Na temelju zgodovinskih in arheoloških virov skuša avtor dokazati pomembnost in moč, ki jo je v rimskem času imela Varvaria, današnji Bribir, že zaradi svoje lege. Po avtorjevem mnenju so meje tega municipiuma segale tudi na nasprotno obalo reke Krke, četudi je po virih to področje pripadalo že Delmatom, ne pa Liburnom, kamor spada Varvaria.

Petar Lisičar objavlja rimske strigile, ki so bili najdeni v ninskih in zadarskih grobovih. — Šime Batović v članku »Novi prikaz vučice« objavlja rimsko fibulo s predstavo volkulje, ki predstavlja novo varianto doslej znanih predstav. — Antun Ratković pa objavlja nekaj novih ilirskih epigrafskih spomenikov s področja Ridera.

Za slovansko arheologijo je pomembna objava Janka Beloševiča »Slavenska keramika iz ranosrednjovekovne nekropole »Materize« kraj Nina. Časovno stavlja avtor keramiko pod konec VIII. in na začetek IX. stoletja. Predstavlja naj bi pa lokalno varianto slovanske keramike v Jugoslaviji pod močnim vplivom provincialno rimske keramike. — Naslednji članek je napisal I. Petricioli, »Ranosrednjovekovni natpisi iz Zadra«. Spomeniki izvirajo od konca IX. do sredine XI. stoletja.

Med poročili in manjšimi prispevki je Boris Ilakovac objavil ostanke rimskih stavb, odkritih v Zadru 1960. leta. — Amos-Rube Filipi podaja arheološko topografske črtice z otoka Ugljana. — Ivo Petricioli poroča o ostankih starokrščanske stavbe pri Brbinju, M. Suić in M. Perinić pa poročata o reviziji izkopavanj »Ninskega baptisterija«.

Na koncu so objavljene ustanove s katerimi je zadarski muzej v zamejnjavni za publikacije, dalje seznam časopisov in del, ki jih je muzej prejel.

Paola Korošec

Zbornik na trudovi, Narodni muzej vo Ohrid, Posebno izdanie po povod 10-godišnjina od osnovuvanjeto na muzejot, posvečeno na XII medjunaroden kongres na vizantolozite, Ohrid 1961, 244 strani. (Tekst v makedonščini in v francoščini).

Ob XII bizantološkem kongresu, ki se je vršil 1961 l. v Ohridu ob enem pa ob 10-letnici obstoja muzeja v Ohridu je Narodni muzej izdal »Zbornik«, v katerem posamezni avtorji obravnavajo vprašanja, ki se nanašajo na starejšo kulturo in umetnost v Ohridu ter njegovi okolici. Zastopani so le domači avtorji, ki so tudi neposredno raziskovali že poprej preteklost Ohrida.

B. Koneski podaja v kratkem uvodnem članku oris kulturne vloge, ki jo je opravil Ohrid posebno v srednjem veku. T. Tomoski v članku »Ohrid do kraja na XIV. vek« podaja sumarne črtice iz zgodovine Ohrida. Strokovno poročilo o zgodnjekrščanskih bazilikah daje D. Koco v članku »Ranohristijanski baziliki vo oblata na Ohridskoto ezero«. Ena od teh bazilik je odkrita v vasi Radolište blizu Struge, druga pa v Studenčištu poleg Ohrida. Obe se datirata glede na odkrite mozaike konec V. in na začetek VI. stoletja. Avtor skuša dalje v članku pojasniti tudi čisto religijske probleme v zvezi z možnostjo udeležbe kristjanov in nekristjanov pri kulturnih obredih.

Čisto arheološko temo obravnava V. Lahtov v članku »Nakitot na ranosrednovkovnite naodjaliašta vo Ohridsko«, v katerem na podlagi zgodnjereveškega nakita, predvsem uhanov, zapestnic in prstanov, prihaja do sklepa, da se je v zgodnjem srednjem veku na področju Makedonije razvil pod vplivom Bizanca poseben tip slovanske kulture.

Dj. Bošković in K. Tomovski podajata pregled srednjeveške arhitekture v Ohridu. Članek je bolj sintetične in informativne narave, spremljan z nekaterimi karakterističnimi fotografijami ter risbami sakralnih objektov. Naslednji članek, ki sta ga napisala R. Ljubinković in M. Čorović-Ljubinković »Srednovkovnoto slikarstvo vo Ohrid« obravnava kratko zgodovino srednjeveškega slikarstva v Ohridu. Avtorja se za najstarejše likovne upodobitve naslanjata na cerkev sv. Sofije, ki predstavlja edinstven primer ogromne likovne in ikonografske celote XI. stoletja. Avtorja dalje obravnavata ostale freske in ikone raznih cerkva od XII.—XVII. stoletja. Smatrata pa, da se v umetnosti v Ohridu